

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 10. De modo, quo maior excommunicatio ferri debet vt censeatur
valida,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78322)

Itaque id quod in præcedenti quæst. 3. diximus, excommunicationem ab homine pro culpis præteritis ferri intelligendum non est simpliciter; sed ita, vt excommunicentur ij, qui illas commiserunt nolentes parere Ecclesiæ sub excommunicatione præcipiente cessationem ab illis; aut satisfactionem faciendam ijs quos læserint: vt per cap. Ex parte 2. De verborum signific. tradit. aliis citatis Vgolinus in eodem num. 8. Quocirca cum Episcopus excommunicat detentorem rei alienæ nisi restituat intra octo dies, excommunicatio non fertur pro detentione præterita sed pro futura, quæ post octo dies adiunctam habebit contumaciam, quam antea non habebat: & sic de similibus. Atque ex his satis manifesta est solutio quæ restat septimæ quæstionis. Num iam perpetratum debeat esse peccatum, pro quo fertur excommunicatio.

CAPVT X.

De modo quo maior excommunicatio ferri debet vt censeatur valida.

SUMMARIUM.

- 179 De eo, quod excommunicatio lata ex ira, odio, aliæ inordinata affectione dicitur iniusta quidem, sed non inuvalida.
 180 Vt ea valeat, ferri debet cum intentione ligandi.
 181 Non ligat eos quos à tali sententia Iudex, aut is cui ipse ius reddit vult eximi.
 182 Quid sentiendum sit in ea re de vxore & filijs eius qui excommunicationem procurat, & de Procuratore per quem procurat.
 183 Excommunicatio ferri debet præmonito delinquente, in quem ferenda est.
 184 Talis præmonitionis circumstantia prima, vt sit personalis, qua patitur exceptionem in aliquot casibus.
 185 Circumstantia secunda, vt eadem præmonitio sit trina: qua patitur etiam exceptionem in aliquot casibus.
 186 Non est necessarium tres præmonitiones esse inter se distinctas: & quod spatium temporis ad eas requiratur.
 187 Alia circumstantia.
 188 Præmonitio præmitti debet sententiæ excommunicationis, quantumvis crimen sit notorium.
 189 An is quem Ordinarius delegat ad proferendam excommunicationem debeat vti præmonitione explicatur distinctione.
 190 Non est necesse ad incurrendam excommunicationem latam à iure, vt monito sit præmissa.
 191 Id quod patitur aliquam restrictionem, & locum habet in excommunicatione lata ab homine per modum statuti pro culpis futuris.
 192 Lata sine causa cognitione excommunicatio nulla est: item lata sine monitione, exceptis duobus casibus.
 193 Ad excommunicationem non sufficit sola interior intentio eam ferendi, sed exterius verbis proferri debet.
 194 De eo, quod debeat proferri in scriptis.
 195 An ore quoque proferri necesse sit.
 196 Varia verborum formula, quarum alie tanquam equipollentes huic, Excommunico te: sufficiant ad ferendam excommunicationem; alia vero, non item.

Primo exponendum est quæ seruari oporteat ex parte excommunicantis. Secundo, quæ ex parte excommunicati Tertio, quæ ex parte ipsius excommunicationis, vt ea sit iusta simul & valida.

Quæ seruari oporteat ex parte excommunicantis.

SECTIO I.

179. **E**X parte igitur excommunicantis duo seruari oportet. Alterum est vt in decernenda excommunicatione recta habeat intentionem, id est, moueatur affectu iustitiæ, cuius est custos: non autem odio, ira, aliove prauo affectu. Alioquin enim iniustam seu contrariam proferre sententiam, patet ex cap. Episcopus Presbyter 11. quæst. 3. sub finem: & ex cap. Cum externi De sensen. & reuindicata in 6. Quæ tamen iniustitia nec est peccatum mortale, iuxta Sotum in lib. 3. de iust. & iure quæst. 4. art. 2. versu Circa harum: nec vllam restituendi obligationem inducit iuxta Nauarr. in Enchir. cap. 25. num. 15. nec demum excommunicationem reddit inuvalidam iuxta D. Thomam in 4. distinct. 18. quæst. 2. art. 1. quæstionum. 4. atque com-

muniem omnium Doctorum sententiam teste Soto in 4. dist. 22. quæst. 1. art. 3. concl. 1. Quæ confirmatur ratione: quia corruptio intentionis Iudicis non impedit quominus sententia quam ipse fert (si nullo alio vicio contaminetur) feruet æquitatem iustitiæ, retinendam inter homines. Quare nec quidquam impedit quominus sit valida.

Sed aduertet quod cum iuxta eundem Sotum loco citius citato ex lib. tertio, de iust. & iure; sententia Iudicis tribus modis intelligi possit iniusta esse: ex parte ferentis: vel quia fertur contra iustitiam; ita scilicet vt fiat alteri iniuria: vel quia non fertur ex effectu seu inclinatione iustitiæ: vel quia fertur ex prauo aliquo affectu sive odii, sive iræ, sive alterius tria hæc quæ dicta sunt, intelligi debere præcisè de sententia iniusta secundo modo. Nam quando aliis citatis quoque modis iniusta est, Iudex illam ferendo potest moraliter etiam peccare, & ad restitutionem obligari: ipsaque esse inuvalida, Etenim affectiones iræ, vel odij, &c. seu auersiones animi adeo vehementes esse possunt, vt rationem habeant peccati mortalis: & sententia excommunicationis ita ferri contra iustitiam vt Iudex teneatur ad restitutionem famæ aut aliquid damni temporalis, ipsaque sit inuvalida: quod relinquatur iudicio prudentis ex inspectione circumstantiarum.

Alterum quod ex parte excommunicantis seruari oportet, est vt is ferat sententiam cum intentione ligandi. Alioquin enim, vt expresserunt post Panorm. Angelus excommunicatione tertio num. 16. Syluest. excommunicatio num. 2. versu 14. Nauarr. in Enchir. cap. 27. num. 11. inuvalida erit excommunicatio: quod etiam aliis citatis notat Henriquez in 1. part. Moralium Instit. lib. 13. cap. 20. circa primopium, lit. B. Et ratio confirmat, quia sententia excommunicationis vim accipit ex intentione illius, qui cum potestatem habeat, illam profert: ita vt absque hac, illa sit nullaperinde ac Sacramentalis absolutio nulla est, quæ datur ab eo qui voluntatem absoluendi non habet iuxta illud quod in Concil. Trident. sess. 14. cap. 6. dicitur. non esse absolutum aliquem coram Deo, si nulla ei adsit contritio, aut Sacerdotis animus ferid & verè absoluendi desit. Nam vt absolutio Sacramentalis, eo quod sit actus humanus potestatis acceptæ à Christo, requirit intentionem id faciendi quod instituta est eadem potestas: sic etiam excommunicatio requirit, cum & ipsa actus sit humanus potestatis datæ à Christo.

Ex quibus ijdem authores duo inferunt. Alterum est, quod si Iudex generalem proferens excommunicationis sententiam nolit aliquos sub illa comprehendere, ipsos fore ab ea exemptos, neque ligari. Alterum est fore similiter exemptos illos quos eximi voluerit is, ad cuius instantiam Iudex excommunicationem ipsam decernit, quia Iudex non vult sub sua sententia, comprehendere alios, quam quos voluerit ille, in cuius gratiam eam profert. Et ratio est quia in tali iudicio non habet alios reos quam quos ille cui ius reddit, intendit ad ipsum deferre.

Sed dubitari potest, An si paterfamilias petat ab Episcopo proferri excommunicationem in eos qui bona sua diripiunt: ad hoc vt vxor & filij ipsius eximantur ab excommunicatione, necesse sit vt specialiter intendat eos excipere: an verò satis sit, quod in mentem tale quid ei venisset, omnino illos excipisset.

Cui dubitationi iuxta Rosellam Syluester Excommunic. 7. 131. num. 52. dum explicat excommunicationem 17. versu 3. respondet etiam vxorem & filios tali excommunicatione ligari, nisi pater ipse familias eos specialiter exceperit, etiam si excipisset, si id in mentem ei venisset. Ipse vero propendit in contrarium nec immeritò: quia satis probabiliter Sotus ait in 5. de iust. & iure quæst. 3. art. 1. ante solutionem argumentorum; quod præsumendum non sit paterfamilias, tam acri spiritali inuicione aut vxorem aut filios læciare velle: ita vt Iudex conformando se ipsius intentioni, non videatur intendere vxorem & filios ipsius comprehendere sub sua sententia. Ceterum cum nihil constare potest, nec de patris familias, nec de Iudicis intentione tales specialiter excipiendi, contraria sententia tanquam tutior, est sequenda in praxi.

Dubitari etiam potest, An si paterfamilias per suum Procuratorem postulet ab Episcopo, ferri sententiam excommunicationis in omnes qui bona sua diriperunt, nisi resti-

tuant: ipse quoque Procurator tali delicto obnoxius, comprehensus datur sub ea sententia, si is intendat seipsum excipere dum excommunicationem procurat. Cui dubitationi rectè Syluester ibidem respondet comprehendit & perinde ac ceteros ligari, si paterfamilias non intenderit ipsum excipere. Nam in sententia Prælati excommunicantis respondet intentioni patrisfamilias, tanquam causæ principalis, cuius tantummodo instrumentum, Procurator est.

Que sint seruanda ex parte excommunicati.

SECTIO II.

Quod ex parte excommunicati seruari oportet in ferenda maiore excommunicatione, est ut ille præmonetur seruatis quibusdam circumstantiis. Atque præmoneri debere constat ex ijs, quæ in præced. c. q. 6. proposita sunt ad docendum non nisi in contumacem esse ferendam excommunicationis sententiam. Et confirmatur per cap. Sacro De sentent. excomm. & cap. Statuimus, & cap. Constitutionem eodem tit. in 6. ac per alia quæ adfert Vgolinus De censuris tab. i. initio capitis 18. Addens authores idem tradentes, simulque monens ampliandum esse, ut procedat respectu quidem excommunicantis, siue ille sit Iudex ordinarius, siue delegatus; & siue sit secularis siue regularis. Respectu verò excommunicati; siue sit singularis persona, siue multitudo personarum. Respectu autem causæ, quæcumque sit, pro qua excommunicatur quis: etiam si notoriè constet ipsum esse talis criminis reum; quia ad huc scire oportet ipsum esse contumacem, nec velle audire Ecclesiam ad quod quidem requiritur, ut præmonetur nomine Ecclesiæ. Respectu porro modo quo fertur excommunicatio, siue feratur generaliter, siue specialiter ac nominatim. Respectu denique elus, in cuius gratiam fertur: siue sit ipsemet Iudex excommunicans, siue alius, cuius postulatione excommunicatur.

Circumstantiarum verò quibus talem præmonitionem circumscriptam esse oportet; prima est, quod debeat esse personalis, hoc est, debeat ei qui excommunicandus est fieri in facie: non autem solum (sicut secundum leges in alijs citationibus fieri potest) ad ipsius domum, in qua assidue habitat, aut per edictum: ut pluribus alijs in eam sententiam citatis habent. Couar. ad c. Alma mater: & post ipsum Vgolinus De censuris: ille i. par. §. 9. n. 4. & hic in cit. c. 18. §. 1. Qui & addunt aliquot casus in quibus id patitur exceptionem.

Primus est, cum is quem admonere volumus, vel dolo malo absens factus est, vel latitat, vel impedit quominus admonitio ad ipsum perueniat: tunc enim sat erit, si admonitio seu citatio fiat ad domum; iuxta c. Quoniam frequenter §. Porro iij. vs. lite non contestata. Sed antequam excommunicatio feratur, oportet eiusmodi impedimentum & dolum probari: cum nec factum, nec dolum presumatur; nisi probetur: argumento legis Dolum ff. De dolo. Sique reus non habeat domum, facienda est admonitio in Ecclesia Cathedrali illius loci. Quod utrumque citatis alijs, Vgolinus ibidem addit.

Secundus casus est, cum excommunicatio, non quidem nominatim in certâ personam, sed generaliter aut indistinctè in eum qui aliquid ante fecit, vel post facturus est. Quia enim talis non cognoscitur, personaliter moneri non potest: sed solum generaliter ferri excommunicatio, ut solet à iure pro culpis futuris: & ab homine pro præteritis, quando authores illarum ignorantur: ut v. g. quando excommunicatur quicumque res Titij furatus est, nisi reddat: aut quicumque talem nouit, nisi reuelet.

Tertius casus est, cum quis furtiâ semel citatus legitime personali citatione: quæ cum maximum habeat effectum ad integram causæ discussionem; deinceps, inquit Couar. sufficere poterit citatio seu admonitio ad domum, aut per edictum, aut in ipso tribunali facta.

Quartus casus est, quando monitio ad domum facta, peruenit ad ipsius excommunicandi notitiam. Cum enim certus, certior fieri non possit ex cap. Eum qui, De regulis iuris in 6. talis monitio sufficit, ut is legitime excommunicari possit.

Quintus est, cum quis fuerit malè absolutus ab excommunicatione, & tractatur de reducendo eum in primam excommunicationem: quia tunc satis erit quod ad domum monetur, inquit ijdem authores, post alios ab ipsis citatos.

Secunda circumstantia est, ut talis monitio sit trina, prout communem sententiam esse notat in sequen. num. 5. Couar. pro qua authores Vgolinus refert in eod. cap. 10. §. 2. habeturque ex cap. Constitutionem De sentent. excommunicationis in 6. §. Statuimus: & apertè confirmatur ex cap. 18. D. Matth. Vbi Dominus præcipit peccantem in nos fratrem corrigi inter nos & ipsum solum, sique nos non audierit, nobiscum testes adhiberi; atque si nec tunc audierit deferri ad Ecclesiam: quam de mum si audire noluerit habeatur sicut Ethnicus & publicanus. Quibus satis indicatur trinam monitionem præmittendam esse sententiæ excommunicationis, propter quam aliquis habendus ut Ethnicus & Publicanus. Sicut indicari notatur 16. quest. 7. c. Omnes decima, cum sic dicitur, Modò multi inueniuntur decimas dare nolentes statuitur ut secundum Domini præceptum admoneantur semel & secundò & tertio: qui si non emendauerint, anathematis vinculo feriantur.] Item 17. q. 4. c. De presbyterorum, ubi de eadem monitione excommunicationi præmittenda ex Domini præcepto, si nullis est mentio. Vnde in cap. Sacro De sentent. excomm. Iudices sine tali monitione excommunicationem ferentes, omni iusta fuerit sententia, interdicitur ingressu Ecclesiæ per vnum mensem; aliâ adhuc pœna multandi si visum fuerit expedire: in eoque peccant mortaliter ut notant Sotus in 4. distinct. 22. & Nauar. in Enchir. ille qu. 1. art. 2. concl. 3. & bico. 27. n. 8. & 10. Sed tamen aliquot dantur casus in quib. circumstantia hæc potest deficere, relati ab Vgolino loco citato.

Primus est, cum ex vnica monitione satis apparet, manifestaque est delinquentis contumacia; ut cum Iudici sedenti pro tribunali prædixit se non compariturum si citetur: neque pariturum si admoneatur; argumento cap. Venerabilibus §. Porro, vsu Secus autem, De sent. excomm. in 6. Et ratio est quia non fit admonitio, nisi ut conuincatur delinquentis contumacia, quæ est proxima causa excommunicationis.

Secundus casus est, quando monendus: occultat se aut aliter impedit, ne ad ipsum perueniat monitio; inde enim presumitur contumax sufficienter ad excommunicationem.

Tertius est, cum excommunicatio à iure aut ab homine fertur pro culpis futuris iuxta dicenda in sequen. sect. dub. 3.

Quartus, cum necessitas aliud suadet, estque periculum in mora ex citato cap. Constitutionem in fine.

Quintus, cum monendus, nimis terribilis est monenti. Nam per similes est ei qui impedit, quominus admonitio ad eum perueniat.

Cæterum nihil refert siue fiant tres monitiones distinctæ, siue vna sufficiens pro tribus usurpetur ex ca. Constitutione, ubi sub finem sic dicitur: Statuimus quoque; ut inter monitiones, quas (ut canonicè promulgetur excommunicationis sententia) statuunt iura præmitti; Iudices, siue monitionibus tribus vtiatur, siue vnâ pro omnibus, obseruent aliquorum dierum competentia interualla, nisi facti necessitas aliter ea suscipiat moderanda.

Tribus autem monitionibus vtiuntur Iudices, ut indicat Glossa explicans illa verba, vna pro omnibus, cum dicunt Monemus te pro prima, & hac finita; monent pro secunda; quâ rursus finita monent pro tertiâ. Vna verò pro tribus vtiuntur, cum dicunt: Monemus te pro secundo & tertio peremptorio. Porro ex eo, quod in eodem cap. statuitur; inter monitiones debere inter esse aliquot dierum interuallum, intelligimus Nauarrum cit. num. 10. (cui assentitur Vgolinus in cit. §. num. 4.) rectè dixisse inter vnam & aliam monitionem debere intercedere duorum saltem dierum spatium: & quando usurpatur vna monitio pro tribus, esse minimum concedendos sex dies illi qui admonetur, antequam in eum excommunicatio decernatur. Nam locutio illa pluralis (obseruent aliquot dierum competentia interualla) duorum saltem dierum spatium requirit. Ex eo autem quod subiicitur, nisi forte necessitas aliter suscipiat esse moderanda: colligitur notantum illud quod ait ibidem Nauarrus: quando periculum est in mora, minuendum esse hoc tæmporis spatium quantum oportuerit, neque plus neque minus: sed colligitur etiam Iudicem posse & debere, cum pro qualitate negotij vel personarum viderit expedire; in longiora dierum spatia, monitiones suas prorogare.

187.

Tertia circumstantia in eo consistit, quod talis monitio fieri debeat presentibus idoneis personis, per quas si necesse fuerit, ipsa probari possit. Ita statuitur in cap. Saero, De sentent. excommunic. ubi & Iudex qui tali circumstantia omisa sententiam excommunicationis tulerit, interdicitur ingressu Ecclesie per unum mensem. Vide Vgolinum in sequ. numero 5.

Quinta circumstantia in eo consistit, ut qui specialiter monentur debeant nominatim exprimi in monitione ut notat Angelus Excommunic. 3. & Syluest. Excommunicatio 2. ille num. 17. & hic num. 1. versu 9. Ex patet ex cap. Constitutionem De sentent. excommunic. in 6.

Quinta est, ut fiat sub comminatione excommunicationis. Verum quia ius Canonicum non dat de ea speciale preceptum, non videtur sic requiri ut si à Iudice omittatur, is censendus sit sententiam tulisse absque canonica pramonitione.

Responsio ad quedam dubia, antedictis annexa.

SECTIO III.

188.

Hic dubitari potest primò, An tunc etiam cum crimen notorium est, admonitio debeat necessariò præmitti sententiæ excommunicationis. Cui dubitationi Couar. pluribus aliis citatis affirmatiuè respondet ad cap. Alma mater 1. par. §. 9. n. 6. quia quantumuis crimen sit notorium, non ideo tamen conuincitur ex illo contumacia, seu erga Ecclesiam inobediencia, quæ debet annexa esse peccato propter quod excommunicatio infertur ut ante ostensum est. Cum igitur ad conuincendam contumaciam necessariò præmitti debeat admonitio, tunc quoque præmittenda est.

189.

Secundò dubitatur, An monitio de qua agimus, præmitti debeat ab eo, cui Papa aut alius Ordinarius sententiam excommunicationis proferre commisit. Cui respondendum est cum Sylu. excommunic. 1. num. 12. non esse opus, si sciat præmissam esse ab ordinario, atque adeo reum sufficienter de contumacia conuictum esse: sicut nec præmitti debet cognitio causæ, cum iam ab Ordinario decisa est. Quod si nesciat præmissam, aut reuera non sit præmissa, debet præmitti. Nam cum sine præmonitione excommunicatio nunquam debeat ferri, si Ordinarius non præmonuerit, is saltem cui fere de excommunicationis ministerium demandauit, præmonere debet.

190.

Tertiò dubitatur, An oporteat monitionem præmitti ut excommunicatio lata à iure incuratur. Ad quod respondent Syluester ibidem & Nauarr. in Enchir. cap. 27. num. 10. & alij quos commemorat & sequuntur Couar. & Vgolinus ille in præced. num. 5. & hic tab. 1. cap. 18. in princip. num. 2. vers. Tertiò admonitio hæc, non esse necessarium præmitti; ita ut ille qui contra ius siue statutum, quo in delinquentem decernitur excommunicatio, hanc ipso facto incurrat: ut qui Clericum percutit, eo ipso subiacet excommunicationi latæ in cap. Si quis Suadente Diabolo, 17. quæst. 4. Cur autem non sit necessarium; ratio hæc redditur quia lex quæ lata cum maturo iudicio magna que circumspicione, censuram eam inducit, quotidie admonet subditos quos obligat, ne committant crimen propter quod illa decernitur: ideoque necessaria non est alia specialis monitio, nisi aliter iure ipso cautum est; prout excipit Vgolinus loco citato.

191.

Qui & aliis citatis addit per cap. Reprehensibilis, De appellationibus: delinquentem contra Canonem, quo decernitur excommunicatio; aut quo aliquid sic prohibetur, ut prohibitio ipsa debeat haberi pro monitione comminante excommunicationem: posse à Iudice aliquem excommunicari, præmissa vnica monitione: ne id ipsum faciat quod est tali Canone prohibitum: dummodo tamen (ipso prius citato) constitit de eius delicto: prout oportet constare non modo ad talem criminofum irretiendum excommunicatione, sed etiam ad denunciandum iam irretitum.

Cæterum, quod diximus de excommunicatione à iure, debet simili modo intelligi (prout expressit Gabr. in 4. dist. 18. quæst. 2. lit. M.) de excommunicatione ab homine, quæ in modum statuti fertur pro futuris culpis; qualis est si Superior moneat aliquem ut non fornicetur deinceps, alioquin ipsum excommunicat. Tunc enim ut notant D. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 7. 4. & Syluester excomm. 1. num. 13. pluresque alij

quorum meminit Vgolinus in cit. num. 2. versu admonitio denique: non est opus monitione ut excommunicatio à tali incurratur post patratum scelus: sed statim in illam incidit.

Quartò dubitatur, An si excommunicationi ab homine pro emendatione criminis commissi, super quo non erat iure datum præceptum sub excommunicatione, nulla monitio præmittatur: excommunicatio non modò sit iniusta; sed etiam inualida. Pro responsione autem dicendum est, omnino inualidam esse eam excommunicationem, quæ ratione præteritorum omisa monitione fertur sine causæ cognitione, & sine clausula iustificatoria, id est, non dato termino ad allegandas causas, si quas subditus habuerit, ob quas non debeat tali excommunicationi subiici. Id quod aliis citatis docet Nauarr. in Enchir. cap. 27. num. 10. versus, & sequitur Vgolinus in fine memorati principij. Non esse autem inualidam, ex eo tantum, quod desit Canonica seu trina monitio, tenet glossa ad cap. Romana De sentent. excomm. in 6. verbo Iniustus.

Tenent etiam Palud. in 4. dist. 18. art. 4. sub finem, plur. que alij quorum meminit Vgolinus in eod. princip. num. 4. & ante eum Couar. in cit. §. 9. num. 7. qui communem sententiam esse ait. Apertè verò probatur ex cap. Saero De sentent. excommunic. ubi ingressus Ecclesie per mensem interdicitur Iudici, qui non præmissa competenti (nempe trina, ut glossa interpretatur admonitione, sententiam excommunicationis tulerit; etiam si hæc fuerit iusta, id est (ut glossa intellexit, etiam si feratur iusta de causa: adeoque tenet. Nam de excommunicatione cum est nulla, verificari non potest quod sit iusta: quandoquidem non entis non datur qualitas. Vera est autem hæc sententia, ut Couar. addit, & tenent alij ab Vgolino citati, non solum cum excommunicatio proferatur ab Ordinario sed etiam cum à delegato: nisi in mandato delegatorio, fuerit expressum, ut præmissa canonica admonitione excommunicatio feratur: quia tunc canonica monitio requiritur, tanquam aliquid de forma mandati: cuius omisso actum vitiat iuxta cap. Pisanis & Lucanis De restitutione spoliar.

Datur etiam alius casus, in quo ob prætermissam Canonice admonitionem excommunicatio est nulla; iuxta definitionem cap. Statuimus De sentent. excomm. in 6. nempe si Iudex ante Canonice ipsam monitionem, proferret excommunicationem maiorem in illos, qui in locutione & alij, pro quibus de iure incurritur tantum minor excommunicatio, participant cum iis quos ipse excommunicauit. Quem casum aduerte obiter, non procedere quoad Papam, qui tali iure (quod est humanum) non adstringitur: nec quoad alium Iudicem in ordine ad excommunicatos ab eodem. Nam ut habet Couarruias in citata l. parte §. 3. num. 6. & sequitur Nauarr. in Enchir. cap. 27. num. 4. Si Iudex communicatos cum excommunicato ab alio Iudice vel à iure, excommunicet sine Canonice præmonitione, licet futura sit iniusta excommunicatio: non erit tamen nulla. Ratio est, quia textus citati cap. tantum loquitur de participantibus cum excommunicato ab eodem Iudice, à quo in ipsos sententia fertur.

Quid ex parte excommunicationis seruare oportet.

SECTIO IV.

Quod in hac re difficultatem habet, est utrum necessarium sit sententiam excommunicationis exterius exprimi verbis aut scriptis, quibus Iudex suam intentionem de ea ferenda enuntiet. Sententia autem est Hostiensis in summ. De sentent. excommunic. §. Qualiter proferatur: posse aliquem sola Iudicis voluntate excommunicari. Quam probat ex cap. Si inimicus distinct. 93. ubi verba D. Petri alloquentis populum in ordinatione Clementis, referuntur ad hunc modum. Si inimicus est iste Clemens alicui pro actibus suis prauis, vos nolite expectare, ut ipse vobis dicat, cum illo nolite amici esse, sed prudenter obseruare debetis; & voluntati eius absque commotione obsecundare & auertere vos ab eo, cui ipsum sententis aduersum: neque loqui iis quibus ipse non loquitur. Quæ verba indicant; ad hoc ut quis pro excommunicato habendus sit, non esse necessariò expectandam sententiam Superioris in eum verbo aut scripto prolatam; sed satis

sed satis esse vt Superior ipse communionem ipsius auer-
fando, in sinu suam intentionem.

D. Anton. vero 3. part. tit. 24. cap. 74. Gabr. in 4. dist. 18.
quæst. 2. art. 2. concl. 7. Angelus excommunicatio 1. 2. §. 4. Syl.
Excommunicatio 1. num. 13. & 15. volunt sententiam excom-
municationis debere proferri verbis, quibus Iudex exprimat
suam de presenti intentionem excommunicandi, qualia
sunt: Excommunicamus omnes qui hoc vel illud egerint:
Excommunico te, & alia his æquivalentia (nulla certa verba
præscripta esse pro forma substantiali excommunicationis,
omnium sententiam esse notat Vgolinus tab. 1. cap. 20. in
in princip. num. 3.) quæ expriment intentionem siue con-
sensum Iudicis excommunicantis de presenti non item que
de præterito vel futuro: Adeo vt dicente Iudice, Denuntio
Titium excommunicatum (quia hæc verba significant præ-
teritam intentionem excommunicandi) non erit Titius pro-
pterea excommunicatus, nisi prius incurrisset in talem cen-
suram. Quamquam vt notant D. Anton. & Sylu. locis cit.
ceteri tenentur ipsum vitare tanquam excommunicatum:
cum non sit illorum iudicare, an fuerit necne iam excommu-
nicatus. Similiter nec erit quis excommunicatus cum Iudex
vitar verbis comminatoriis, quæ significant tantum futu-
ram intentionem ferendi excommunicationem. Nec item,
cum Iudex dicit: Volo vt vnus ex istis duobus sit excommu-
nicatus: quia ex illis verbis constare non potest de eius præ-
senti intentione excommunicandi. Eidem opinioni D. Anto-
nini & aliorum, quam latè persequitur Vgolinus in eod. cap.
20. ratio fauet: quia excommunicatio est actus Ecclesiasticæ
iurisdictionis in foro exteriori, in quo lites verbis & discuti-
untur & dirimuntur.

Adde Iudicem non tantum debere exterius verbis ex-
primere excommunicationem: sed etiam, prout expresse in cap.
Cum medicinalis De sententia excommunicatio in Sexto præcipitur, de-
bere eam in scriptis proferre: & causam expresse conscribere,
propter quam excommunicatio proferatur, exemplum-
que eiusdem scripturæ excommunicato tradere intra men-
sem si fuerit requisitus. De quibus Vgolinus pluribus in seq.
cap. 21. intelligi autem sic debent iuxta Nauarr. in cit. cap. 27.
num. 8. vt nihil referat siue scriptura sit publica siue priuata, id
est, siue feratur excommunicatio in scriptura de manu nota-
rij publici, siue de manu eam ferentis. Itemque sic intelligi, vt
licet is peccet qui sine iusta causa solo verbo excommunicat,
omnis scripturæ siue publicæ siue priuata: nihilominus talis
excommunicatio liget quantumuis iniusta; vt pote lata con-
tra iuris ordinem. Id quod præter Nauarr. habet Sotus in 4.
dist. 22. quæ 1. art. 3. concl. 2. versus sententia vero fatique deducitur
ex cit. cap. Cum medicinalis, dum in eo præcipitur, vt per Su-
periores, cum ad ipsum recurritur, illa statim relaxetur. Nec
enim locus est relaxationi si non liget. Denique sic intelligi;
vt etiam generaliter dicatur, illos qui excommunicando
scripturam eiusmodi omiserint, peccata suspensionis incur-
rere: id tamen sit ad Prælatos inferiores Episcopo referen-
dum: quia Episcopus, & alii Prælati superiores in nullo casu
incurrunt interdicitum aut suspensionis penam, occasione cu-
iuscumque constitutionis aut sententiæ aut mandati; nisi in
eis expressa mentio de illis habeatur, vt statuitur in cap. Quia
periculosum, De sententia excomm. in 6. Nulla autem expressa
mentio Episcoporum fit in proposito cap. Cum medicinalis
vt nec in ca. Sacro De sent. excomm. in quo, vt ante annotaui-
mus, per mensum ingressu Ecclesiæ interdicitur is, qui sine
canonica præmonitione excommunicare præsumperit.

Porro canon Si inimicus ab Hostien. propositus, nos tan-
tum vtget concedere, quod vt vitari debeat is quem Papa ex-
communicat, non sit expectandum vt ipse illum excom-
municatum esse exprimat verbis. sed sufficere, vt eo modo
illum auerfetur, quo solet excommunicatum iam denuntia-
tum; adeo vt illo canone significetur, non quidem Summum
Pontificem excommunicare sola interiori intentione: sed
cum non ligetur decretis Canonum, ipsum sola euitatione
vti posse pro denuntiatione sufficienti, vt aliquis tanquam
excommunicatus vitari debeat.

Quæret aliquis vtrum necesse sit vt Iudex sententiam ex-
communicationis ore pronuntiet, an satis sit, quod eam de-
cernat per scripturam. Cui quæstioni Panormi ad cap. Præ-
terea 2. De appellationibus nu. 12. respondet posse Superiorem

excommunicare per litteras, neque necessarium esse quod
ore suo sententiam proferat. Pro quo facit praxis rece-
pta: cui non aduerfatur, quod in ante citat. cap. Cum medi-
cinalis Prælati prohibetur sententiam excommunicationis
ferre, nisi proferat in scriptis: nam que satis profert in scriptis
exprimendo eam in litteris, quas mittit ad reum, per eas ip-
sum excommunicando formulam vitari a ferendi excommu-
nicationem. Iam quæ alia formulæ possint esse quæ huic Ex-
communicato te æquipollentes, sufficienter iudicent maiorem
excommunicationem proferri, bene tractat Vgolinus De
censuris tab. 2. cap. 28. sed satis erit paucis attigisse quæ ille per-
sequitur.

Primum est, quod ipse habet in princip. num. 2. Omnibus his
formulis excommunicationem maiorem ferri. Præscindo
te ab Ecclesia, Et scio te extra Ecclesiam, In te sententiam ex-
communicationis profero, Excommunicationis mucrone
te ferio, Prius te Christi fidelium & Sanctorum commu-
nionem.

Secundum est, num. 3. hisce verbis, Nemo tibi communi-
cetur, Non esse censendum ferri maiorem excommunicationem,
nisi manifeste conuerter Iudicem velle ea ratione excommu-
nicare; aut id præsumatur ex eo, quod ante in causâ cog-
nitione occupauerit se animo ferendi excommunicationem:
aut illis ipsis verbis addat donec absoluat, satisfactione
præmissa.

Tertium est, in num. 4. illis verbis anathematis, excom-
municationem in ipso iure ferri, non autem decerni solum fe-
rendam. Quartum in num. 5. his verbis, Noueris te excom-
municatum, non ferri excommunicationem sed significari
latam: vnde cum tali cui dicuntur à Iudice, is non tenetur se
habere pro excommunicato; si nulla alia in ipsum sententia
excommunicationis præcesserit. Cum vero ponuntur in iu-
re: is qui in illud offenderit, debet se reputare excommuni-
catum: quia antequam offenderet, lata erat excommuni-
catio, in quam incurrit. Quintum est, in §. 1. verba hæc Ma-
ledico tibi. Indignationem incurras omnipotentis, aut
Apostolorum Petri & Pauli. Præcipio tibi sub obtestatione
diuini iudicij, non inducere maiorem excommunicationem
sed potius obligationem sub mortali. Postremum est, in §. 2.
his verbis, Fero in te sententiam censuræ, aut disciplinæ Ec-
clesiasticæ: aut pœnæ seu animaduersionis Ecclesiasticæ: aut
Ferio te mucrone Episcopi seu Ecclesiastico: non ferri ma-
iorem excommunicationem: quia nomina censuræ, discipli-
næ, pœnæ aut animaduersionis Ecclesiasticæ, aut mucronis
Episcopi, vel Ecclesiastici, multa alia quam excommuni-
cationem significant: pro quibus an accipiuntur incertum erit: &
incertitudo vitiat sententiam per tradita ab eodem autore
in præcedenti tabula 1. cap. 20. §. 3. Excipe, nisi Iudex talibus
verbis maiorem excommunicationem, aut omnem censu-
ram Ecclesiasticam se ferre velle declarauerit.

CAPVT XI

De causis que excusant ab incurrenda excommunicatione, etiamsi alias sit valida.

SVM MARIVM.

- 197 Ignorantia & absens, excommunicatione ligari potest: & varietas ignorantia.
- 198 Ignorantia vincibilis non excusat ab excommunicatione.
- 199 Inuincibilis facti excusat: quod qua ratione procedat cum ignorantia est circa personam, circa quam exercetur factum.
- 200 Excusat idem inuincibilis ignorantia sententiæ, & statuti particularis.
- 201 De dubio an excuset ignorantia intrinsecus communis, decernentis excommunicationem pro facto non illicito, auctores & rationes in vtramque partem.
- 202 Solutio rationum partis negantis.
- 203 Ignorantia inuincibilis statuti, siue communis siue particularis excusat ab excommunicatione: etiamsi hæc per illud imponatur ob factum diuina lege damnatum.
- 204 Solutio rationum in contrarium.
- 205 Cur nihilominus sic ignorantes, pro absolutione remittantur ad Superiorem, si talis excommunicatio fuerit ei reseruat.
- 206 Impossibilitas excusans ab incurrenda excommunicatione, alioquin valida.

196.